

Received: 1 August 2024

Revised: 18 September 2024

Accepted: 18 September 2024

RESULTS FROM THE ESTABLISHMENT OF A SOCIAL NETWORK FOR COMMUNITY FOOD SECURITY IN LOCAL FISHERIES GROUPS IN PHETCHABURI

Supanut SUBNAWIN¹ and Anurak SINGCHAI^{1*}

¹ Phetchaburi Rajabhat University, Thailand; singchai99@gmail.com (A. S.) (Corresponding Author)

Handling Editor:

Professor Dr.Chanathat BOONRATTANAKITTIBHUMI European International University, France

(This article belongs to the Theme 1: Humanities & Social Sciences for Sustainable Development)

Reviewers:

1) Associate Professor Dr.Apichart JAI-AREE

Kasetsart University, Thailand

2) Dr.Maneerat MITPRASAT

National Human Rights Commission, Thailand

3) Dr.Sudarat RODBOONSONG

Uttaradit Rajabhat University, Thailand

Abstract

This research aims to study 1) the process of building a social network in a local fishery group in Phetchaburi and 2) the results of building a social network for community food security in a local fishery group in Phetchaburi. The qualitative research method was a case study. Data was collected through in-depth interviews with 36 local fishery groups in Laem Phak Bia Community and Ban Khlong Thian Community in Phetchaburi. Data were analyzed using content analysis. The results of the study found that the process of building a social network in a local fishery group in Phetchaburi can be divided into 3 stages: 1) building relationships, including setting rules and regulations for members of the local fishery group to create guidelines for shared practices, responsible local fishery, and conservation of natural resources; 2) building cooperation, including building cooperation with various agencies such as the National Research Office, Department of Fisheries, Phetchaburi Provincial Fisheries Office, and Government Savings Bank; and 3) defining network missions, including defining group missions and goals. The results of building a social network for community food security in a local fishery group in Phetchaburi showed that community food security in the local fishery group has improved in terms of the quantity of aquatic animals caught, income, duration of local fishery, and improved quality of life.

Keywords: Social Network, Food Security, Local Fishing Community

Citation Information: Subnawin, S., & Singchai, A. (2024). Results From the Establishment of a Social Network for Community Food Security in Local Fisheries Groups in Phetchaburi. *Thai Interdisciplinary and Sustainability Review*, 13(2), 329-339. <https://doi.org/10.14456/tisr.2024.46>

ผลลัพธ์จากการสร้างเครือข่ายทางสังคมความมั่นคงทางอาหารชุมชน ในกลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรี

ศุภณัฐ ทรัพย์นาวิณ¹ และ อนุรักษ์ สิงห์ชัย^{1*}

1 มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี; singchai99@gmail.com (อนุรักษ์) (ผู้ประพันธ์บรรณกิจ)

บรรณาธิการผู้รับผิดชอบบทความ:

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ชนทัต บุญรัตน์กิตติภูมิ มหาวิทยาลัยโรเปียน อินเตอร์เนชันแนล ประเทศฝรั่งเศส
(บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของหัวเรื่องที่ 1: มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน)

ผู้ทรงคุณวุฒิผู้พิจารณาบทความ:

1) รองศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ ไจอารีย์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2) อาจารย์ ดร.มณีนันท์ มิตรปราสาท	คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
3) อาจารย์ ดร.สุดาร์ตน์ รอดบุญส่ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) กระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมในกลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรี และ 2) ผลลัพธ์จากการสร้างเครือข่ายทางสังคมความมั่นคงทางอาหารชุมชนในกลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษาโดยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มประมงพื้นบ้านชุมชนแหลมผักเบี้ยและกลุ่มประมงพื้นบ้านชุมชนบ้านคลองเทียนจังหวัดเพชรบุรีจำนวนรวม 36 รายและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่ากระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมในกลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรีแบ่งออกได้ 3 ช่วง 1) การสร้างความสัมพันธ์ได้แก่การกำหนดกฎกติกาสำหรับสมาชิกกลุ่มประมงพื้นบ้านเพื่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติร่วมกัน, การทำประมงพื้นบ้านอย่างรับผิดชอบ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ 2) การสร้างความร่วมมือได้แก่การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เช่น สำนักงานวิจัยแห่งชาติ, กรมประมง, สำนักงานประมงจังหวัดเพชรบุรี, ธนาคารออมสิน 3) การกำหนดภารกิจเครือข่ายมีการกำหนดภารกิจและเป้าหมายกลุ่ม ผลลัพธ์จากการสร้างเครือข่ายทางสังคมความมั่นคงทางอาหารชุมชนในกลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรีพบว่าความมั่นคงทางอาหารชุมชนในกลุ่มประมงพื้นบ้านมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นทั้งเชิงปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้, รายได้, ระยะเวลาในการทำประมงพื้นบ้าน และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

คำสำคัญ: เครือข่ายทางสังคม, ความมั่นคงทางอาหาร, กลุ่มประมงพื้นบ้าน

ข้อมูลการอ้างอิง: ศุภณัฐ ทรัพย์นาวิณ และ อนุรักษ์ สิงห์ชัย. (2567). ผลลัพธ์จากการสร้างเครือข่ายทางสังคมความมั่นคงทางอาหารชุมชนในกลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรี. *สหวิทยาการและความยั่งยืนปริทรรศน์ไทย*, 13(2), 329-339. <https://doi.org/10.14456/tisr.2024.46>

บทนำ

การประชุมความร่วมมือผู้นำเขตเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperation: APEC) ครั้งที่ 29 ปี 2022 ณ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย “ความมั่นคงทางอาหาร” ได้ถูกหยิบยกมาเป็นประเด็นในการประชุม และสร้างมาตรการร่วมมือร่วมกันเพื่อความอยู่รอดของประชากรในประเทศต่างๆ ท่ามกลางสถานการณ์ความเปราะบาง ความเสี่ยง ความไม่มั่นคงทางอาหาร

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับนโยบายความมั่นคงทางอาหาร จากแผนพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2561) ได้กล่าวถึง นโยบายความมั่นคงทางอาหารว่า ความเจริญเติบโตของชาติและความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พศ.2566-2570) ได้กำหนดจุดหมายการพัฒนาเรื่อง ความมั่นคงทางอาหาร อยู่ในเป้าหมาย ที่ 2 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบบริหารจัดการเพื่อคุณภาพความมั่นคงทางอาหารและความยั่งยืน

กลุ่มประมงพื้นบ้าน จังหวัดเพชรบุรีเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชน จากข้อมูลสถิติของสำนักงานประมงจังหวัดเพชรบุรี พบว่า จำนวนผู้ทำอาชีพประมงมีจำนวน 2,691 ราย มีเรือประมง จำนวน 2,484 ลำ แบ่งออกเป็นเรือประมงพาณิชย์ จำนวน 566 ลำ และเรือประมงพื้นบ้าน จำนวน 1,918 ลำ ในอยู่อำเภอบ้านแหลมมากที่สุด จำนวน 1,281 ลำ รองลงมาอำเภอบางแพ จำนวน 419 ลำ อำเภอมืองเพชรบุรี จำนวน 188 ลำ และอำเภอบางยาง จำนวน 30 ลำ ตามลำดับ มีปริมาณการจับสัตว์ จำนวน 14,401 ตัน ปริมาณมูลค่าการผลิตสัตว์น้ำมูลค่าผลผลิต 1,210 ล้านบาท (สำนักงานประมงจังหวัดเพชรบุรี, 2567) แสดงให้เห็นว่า กลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรีเป็นกลไกหนึ่งที่มีความสำคัญด้านเศรษฐกิจในระดับชุมชน มีความสัมพันธ์กับทรัพยากรธรรมชาติพื้นถิ่น วิถีชีวิต และวัฒนธรรมชุมชน สะท้อนภาพความมั่นคงทางอาหารในชุมชน (อนุรักษ์ สิงห์ชัย, 2567)

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันกลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรี ต้องประสบกับปัญหาในด้านการดำเนินวิถีชีวิตและแหล่งทำกิน เพราะทรัพยากรสัตว์น้ำที่เคยอุดมสมบูรณ์ในอดีตนั้นลดน้อยลง หายากขึ้นถึงแม้ว่าจะเพิ่มประสิทธิภาพของเครื่องมือประมงให้มีความสามารถในการจับสัตว์ให้มากขึ้นก็ตามซึ่งต้องใช้เวลามากขึ้น รายได้จากการจับทรัพยากรสัตว์น้ำก็ไม่พอกับรายจ่ายที่ต้องใช้แต่ละวัน ทำให้วิถีชีวิตแบบเรียบง่ายมีแต่ความเอือมระอาซึ่งกันและกันแบบพี่น้องของชุมชนประมงพื้นบ้านที่เคยมีในอดีตได้เปลี่ยนแปลงไป มีวิถีชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่ต้องดิ้นรนหาเลี้ยงชีพ แ่่งชิงทรัพยากร แ่่งชิงพื้นที่ทำการประมงกลายเป็นข้อขัดแย้งระหว่างผู้ใช้ทรัพยากร (สำนักงานประมงจังหวัดเพชรบุรี, 2567) สอดคล้องกับสถานการณ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเพชรบุรี พบว่า การเข้าถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสัตว์น้ำที่มักประสบปัญหาเนื่องจากการใช้เครื่องมือประมงผิดประเภทหรือผิดกฎหมาย ส่งผลกระทบต่อชุมชนและกลุ่มประมงพื้นบ้านในจังหวัดเพชรบุรี (สำนักงานประมงจังหวัดเพชรบุรี, 2567)

ปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้กลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรี ได้ประชุมหารือ พุดคุยแนวทางใดบ้างที่จะเพิ่มปริมาณสัตว์น้ำ เช่น ปลา กุ้ง หอย ปูม้า ถ้าหากสมาชิกกลุ่มประมงพื้นบ้านไม่เห็นถึงความสำคัญปัญหาดังกล่าวอาจส่งผลให้อาชีพการทำประมงพื้นบ้านอาจหมดไปจากจังหวัดเพชรบุรี ข้อสรุปเบื้องต้นทำให้กลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรี มีแนวคิดในการอนุรักษ์สัตว์น้ำเศรษฐกิจเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางอาหารในชุมชน เช่น ปลา กุ้ง หอย ปูม้า มีการประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูล หรือแนวทางปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนและกลุ่มประมงพื้นบ้าน การประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมผักเบี้ย สำนักงานเทศบาลชะอำ สำนักงานประมงจังหวัด นักวิชาการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ทำให้เกิดเป็น “เครือข่ายความมั่นคงทางอาหารชุมชน” เพื่อจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานในลักษณะเครือข่ายความมั่นคงทางอาหารชุมชนในกลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรียังคงประสบปัญหา อุปสรรค ข้อจำกัดต่างๆ ในการดำเนินงานของกลุ่มประมงพื้นบ้าน เช่น องค์ความรู้ในการอนุรักษ์สัตว์น้ำเศรษฐกิจ การขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคส่วนต่างๆ ความเชื่อมโยงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลแหลมผักเบี้ย สำนักงานเทศบาลชะอำ แกนนำกลุ่มและ

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567)

สมาชิกกลุ่มให้เกิดความเข้มแข็ง การบริหารจัดการกลุ่มล้วนเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการสร้างเครือข่ายความมั่นคงทางอาหารชุมชนในกลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรี บทความนี้ให้ความสำคัญการศึกษาผลลัพธ์จากการสร้างเครือข่ายความมั่นคงทางอาหารชุมชนกลุ่มประมงพื้นบ้านในจังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์การศึกษา คือ 1) เพื่อศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมในกลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรี และ 2) ผลลัพธ์จากการสร้างเครือข่ายทางสังคมความมั่นคงทางอาหารชุมชนในกลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเครือข่ายทางสังคม

บทความวิจัยใช้แนวคิดเครือข่ายทางสังคมในการศึกษา มีสาระสำคัญสองประการ คือ ประการแรกการนิยามความหมายเครือข่ายทางสังคม หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคล กลุ่มคน ชุมชน องค์กร การสร้างความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมและการกำหนดภารกิจเครือข่ายร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน ประการที่สอง คือ กระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมเกิดขึ้นจากการรวมตัวของสมาชิกที่มีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย การดำเนินงานร่วมกัน นำมาสู่ผลลัพธ์จากการสร้างเครือข่ายทางสังคม คือ ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เพิ่มโอกาสในการแก้ปัญหาในชุมชน ความร่วมมือจากฝ่ายต่างๆ การพึ่งพาตนเองจากทุนในชุมชน ทรัพยากร ความรู้ และการจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น (ธนพฤษภ์ ชามะรัตน์, 2554; ชินสัคค สุวรรณอัจฉริย, 2549; สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี, 2567) บทความวิจัยนี้ใช้แนวคิดเครือข่ายทางสังคมเพื่อสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย คือ การสร้างความสัมพันธ์ การสร้างความร่วมมือ และการกำหนดภารกิจเครือข่าย

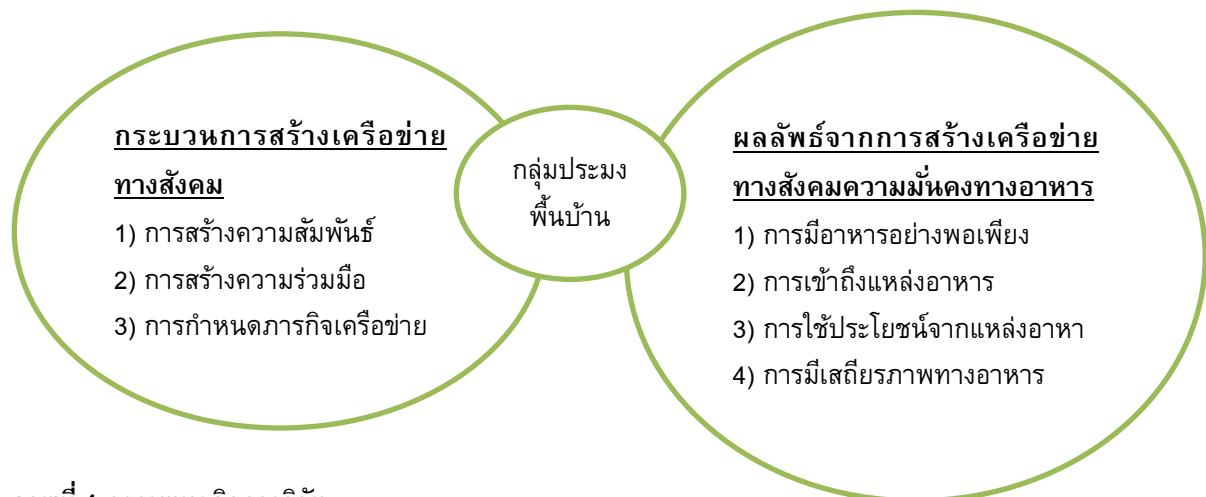
แนวคิดความมั่นคงทางอาหาร

แนวคิดความมั่นคงทางอาหาร คือ การเข้าถึงอาหารที่มีอย่างเพียงพอสำหรับการบริโภคของประชาชนในประเทศอาหารมีความปลอดภัยและมีคุณค่าทางโภชนาการเหมาะสมตามความต้องการตามวัยเพื่อการมีสุขภาพที่ดี รวมทั้งการมีระบบการผลิตที่เกื้อหนุน รักษาความสมดุลของระบบนิเวศและความคงอยู่ของฐานทรัพยากรอาหารทางธรรมชาติของประเทศ ทั้งในภาวะปกติหรือเกิดภัยพิบัติ สาธารณภัย หรือการก่อการร้ายอันเกี่ยวเนื่องจากอาหาร (สำนักงานประมงจังหวัดเพชรบุรี, 2567) บทความนี้ศึกษาความมั่นคงทางอาหาร 4 ด้าน คือ การเข้าถึงอาหารที่มี อย่างเพียงพอ การเข้าถึงแหล่งอาหาร การใช้ประโยชน์จากแหล่งอาหาร และการมีเสถียรภาพ

แนวคิดกลุ่มประมงพื้นบ้าน

ประมงพื้นบ้าน หมายถึง การทำประมงโดยใช้เครื่องมือขนาดเล็ก พื้นที่ทำประมงพื้นที่ไม่เกิน 3 กิโลเมตรจากชายฝั่ง โดยอาศัยแรงงานในครอบครัว (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2567)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567)

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบกรณีศึกษา (Case Study) พื้นที่ในการวิจัย คือ จังหวัดเพชรบุรี ศึกษากลุ่มประมงพื้นบ้าน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มประมงพื้นบ้านชุมชนแหลมผักเบี้ย และกลุ่มประมงพื้นบ้านชุมชนบ้านคลองเทียน จังหวัดเพชรบุรี มีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ กลุ่มประมงพื้นบ้านที่มีการรวมกลุ่มมากกว่า 3 ปี

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การวิจัยในครั้งนี้มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นายกสมาคมชาวประมง ประธานสหกรณ์การประมง ประชานกลุ่มประมงพื้นบ้าน สมาชิกกลุ่มประมงพื้นบ้านจำนวน 30 ราย มีเกณฑ์ในการคัดเลือกแบบเจาะจง คือ เป็นสมาชิกกลุ่มประมงพื้นบ้านอย่างน้อย 3 ปี ตัวแทนหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ราย ได้แก่ สำนักงานนักพัฒนาชุมชนจังหวัดเพชรบุรี สำนักงานประมงจังหวัดเพชรบุรี ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 3 ราย รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด 36 ราย มีประเด็นคำถามจำนวน 15 ข้อ มีการตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ทั้งการตรวจสอบจากผู้ให้ข้อมูลที่ต่างกัน การสมมติเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้น และมีการปรับประเด็นการสัมภาษณ์ให้เหมาะสมกับผู้ให้ข้อมูลตามสถานการณ์ในพื้นที่

การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้แนวทางการสัมภาษณ์ (Interview guideline) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลโดย ผู้วิจัยสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีประเด็นหลักตามแนวทางการสัมภาษณ์ ได้แก่ การสร้างเครือข่ายของกลุ่มประมงพื้นบ้าน ผลลัพธ์จากการสร้างเครือข่ายความมั่นคงทางอาหาร ชุมชนกลุ่มประมงพื้นบ้านในจังหวัดเพชรบุรี ผ่านการรับรองจริยธรรมเลขที่ ECPB_R 16/2566 เลขที่รับรอง 32/2566 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อสรุปข้อมูลที่รวบรวมมาได้ต้องมีความชัดเจน ครบถ้วน สมบูรณ์ และครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงตรวจสอบข้อมูลทุกครั้งที่ได้มีการรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์จะทำให้ได้ข้อมูลที่มีความครบถ้วน สมบูรณ์ และตรงตามเป็นจริง การเก็บข้อมูลทุกครั้งผู้วิจัย จะนำข้อมูลมาเรียบเรียง บันทึกอย่างเป็นระบบ หากข้อมูลยังขาดความชัดเจนจะตรวจสอบอีกครั้งกับแหล่งข้อมูลที่ต่างกันจนแน่ใจว่าข้อมูลที่ได้น่าเชื่อถือ จึงทำการแยกแยะข้อมูล จัดเป็นหมวดหมู่ตามประเภทของข้อมูล เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล นอกจากนี้ในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลตลอดเวลา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ แยกแยะ จัดหมวดหมู่ รวมทั้งพิจารณาข้อมูลที่ได้รับทั้งหมดว่าเพียงพอในการอธิบายปรากฏการณ์ หากต้องเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นใด ผู้วิจัยจะกลับเข้าพื้นที่ศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเก็บข้อมูลตามที่ต้องการให้ได้ข้อมูลอย่างสมบูรณ์มากที่สุดที่จะตีความตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบเข้ากับผลการวิเคราะห์เดิมพร้อมๆ เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้โดยแยกและจัดหมวดหมู่ข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูล เพื่อหาความเหมือนและความแตกต่างกันภายในข้อมูล และหาความสัมพันธ์ของข้อมูล ใช้แนวคิดเป็นแนวทางในการตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัย และหาแบบแผน (Patterns) การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อหาข้อสรุปเชิงอุปนัย (Inductive Analytic) จากนั้นจึงนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

ผลการวิจัย

กระบวนการสร้างเครือข่ายความมั่นคงทางอาหารชุมชนในกลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรี

ผลการวิจัยผู้วิจัยอธิบายตามแนวคิดเครือข่ายทางสังคม ผลการวิเคราะห์ พบว่า กระบวนการสร้างเครือข่ายความมั่นคงทางอาหารชุมชนในกลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยแบ่งออกได้เป็น 3 ช่วง ได้แก่

ช่วงที่ 1 การสร้างความสัมพันธ์ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการวิเคราะห์ พบว่า กระบวนการสร้างเครือข่ายความมั่นคงทางอาหารชุมชนในกลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรี เริ่มต้นจากสมาชิกกลุ่มประมงพื้นบ้าน และคนในชุมชน คือ การกำหนดกฎกติกาสำหรับสมาชิกประมงพื้นบ้านเพื่อให้เกิดระเบียบในการปฏิบัติร่วมกัน โดยเฉพาะการ

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567)

ทำประมงอย่างรับผิดชอบ และมุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อความมั่นคงทางอาหารชุมชน รวมทั้งมีแนวทางฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำ โดยคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่ม จะมีการประชุมร่วมกัน เพื่อกำหนดกฎระเบียบกติกาแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการจัดการที่ดี โดยกระบวนการแบบมีส่วนร่วมและใช้หลักคุณธรรม สมาชิกประมงพื้นบ้านทุกคนมีความพอใจ มีเป้าหมายส่งเสริมการทำประมงและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และสร้างความมั่นคงทางอาหารและรายได้ ลดความเสี่ยงในการประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน

ช่วงที่ 2 การสร้างความร่วมมือ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการวิเคราะห์ พบว่า กระบวนการสร้างเครือข่ายความมั่นคงทางอาหารชุมชนในกลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรี มีการได้รับการสนับสนุน การสร้างความร่วมมือ กับหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ สำนักงานวิจัยแห่งชาติ ศึกษาวิจัยการขยายผลการพัฒนาธนาคารปูม้า โดยนำองค์ความรู้ด้านการวิจัยและนวัตกรรมที่มีอยู่ พร้อมทั้งให้มีการทำวิจัยเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มอัตราการรอดของลูกปูม้า การอนุบาลแม่ปูไข่นอกกระดอง และลูกปูม้าวัยอ่อน การวิจัยแหล่งที่อยู่อาศัยของลูกปูม้าวัยอ่อน การวิจัยช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมในการปล่อยลูกปูม้าคืนสู่ทะเล การวิจัยเรื่องการขนย้ายลูกปูม้าลงทะเล

การสร้างความร่วมมือกับกรมประมง สำนักงานประมงจังหวัดเพชรบุรี เพื่อศึกษาออกแบบกำหนดวิธีบริหารการใช้ประโยชน์จากธนาคารปูม้าโดยชุมชนมีส่วนร่วม มีมาตรการส่งเสริมการฟักแม่ปูม้าไข่นอกกระดองกับธนาคารปูม้าและการส่งเสริมด้านการตลาดให้กลุ่มประมงพื้นบ้าน

การสร้างความร่วมมือกับกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งการใช้มาตรการอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืน

การสร้างความร่วมมือกับธนาคารออมสิน การสนับสนุนเพื่อให้ชุมชนดำเนินการธนาคารปูม้าและการอนุบาลลูกปูม้าชายฝั่งชุมชนละประมาณ 150,000-200,000 บาท เพื่อเป็นเงินทุนในการจัดระบบธนาคารปูม้า การสนับสนุนโรงเรียนและเซลล์แสงอาทิตย์ และเงินทุนหมุนเวียนการดำเนินงานธนาคารปูม้า

ช่วงที่ 3 การกำหนดภารกิจเครือข่าย จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการวิเคราะห์ พบว่า การกำหนดภารกิจเครือข่าย กระบวนการสร้างเครือข่ายความมั่นคงทางอาหารชุมชนในกลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรี มีการกำหนดภารกิจเครือข่าย เป้าหมาย กลุ่มประมงพื้นบ้าน คือ ภารกิจเครือข่ายกลุ่มประมงพื้นบ้านชุมชนแหลมผักเบี้ย ประกอบด้วย การทำการประมงให้ถูกต้องตามกฎหมาย การอนุรักษ์ป่าชายเลนและพันธุ์สัตว์น้ำเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารชุมชน การเพิ่มมูลค่าสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ การกลุ่มประมงพื้นบ้านวิสาหกิจแปรรูปชุมชนมีความมั่นคงทางด้านอาชีพและรายได้

เป้าหมายสำคัญกลุ่มประมงพื้นบ้านชุมชนแหลมผักเบี้ย คือ การมีระบบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการเรียนรู้ภายในชุมชนและเรียนรู้เพิ่มเติมจากภายนอกอย่างเป็นระบบมีการศึกษาดูงานกลุ่มเครือข่ายต่างๆ ทั้งในและนอกจังหวัด การจัดการทุนเพื่อให้สามารถมีทุนในการประกอบกิจการได้ ภายใต้เงื่อนไขของการพึ่งตนเองเป็นเบื้องต้น การมีการระดมทุนของสมาชิกเป็นทุนประกอบการเบื้องต้น มีการตั้งคณะกรรมการบริหาร การเชื่อมโยงด้านความรู้ กับกลุ่มเครือข่ายได้แก่ เป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้แก่กลุ่มที่สนใจ และชุมชนใกล้เคียงให้กับผู้ที่มาศึกษาดูงาน และการจัดระบบวิสาหกิจชุมชนที่มีกิจกรรมหลากหลาย เกื้อกูลกันตามฐานทรัพยากรภูมิปัญญาหรือเงื่อนไขของท้องถิ่น กิจกรรมจำหน่ายอาหารทะเลสด และอาหารทะเลแปรรูป กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร การสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่มอย่างชัดเจน

สำหรับภารกิจเครือข่ายกลุ่มประมงพื้นบ้านชุมชนบ้านคลองเทียน คือ การสร้างจิตสำนึกให้กับกลุ่มประมงพื้นบ้านในการอนุรักษ์ปูม้า และพันธุ์สัตว์น้ำในทะเลได้ การเพิ่มปริมาณลูกปูม้าในทะเลชะอำเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารชุมชน การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ประกอบการประมงในการทำประมงโดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสร้างรายได้เพิ่มขึ้นให้กับสมาชิกกลุ่มประมงได้ และการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในกลุ่มสมาชิกประมงพื้นบ้านและชุมชน เป้าหมายสำคัญกลุ่มประมงพื้นบ้านชุมชนคลองเทียน คือ การปรับปรุงสถานที่อนุบาลปูม้าในชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ปูม้าอย่างยั่งยืน การจัดอบรมให้ความรู้ให้กับสมาชิกกลุ่มประมงพื้นบ้านให้มี

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567)

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดตั้งธนาคารปูม้า การจัดตั้งกองทุนเพื่อรับซื้อแม่ปู และการขยายพันธุ์สัตว์น้ำทะเลอย่างยั่งยืน การส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกกลุ่มประมงพื้นบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น และการมีปริมาณปูม้าเพิ่มขึ้น และ การปล่อยลูกปูม้าคืนสู่ธรรมชาติเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารชุมชนอย่างยั่งยืน

กระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมความมั่นคงทางอาหารชุมชนในกลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรี สรุปสาระสำคัญได้ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปกระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมความมั่นคงทางอาหารชุมชนในกลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรี

กระบวนการสร้างเครือข่ายความมั่นคงทางอาหารชุมชน	สาระสำคัญ
ช่วงที่ 1 การสร้างความสัมพันธ์	■ การกำหนดกฎกติกาสำหรับสมาชิกกลุ่มประมงพื้นบ้านเพื่อให้เกิดการปฏิบัติร่วมกัน ■ การทำประมงอย่างรับผิดชอบ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อความมั่นคงทางอาหารชุมชนอย่างยั่งยืน
ช่วงที่ 2 การสร้างความร่วมมือ	■ การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ กรมประมง สำนักงานประมงจังหวัดเพชรบุรี กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งธนาคารออมสิน เป็นต้น
ช่วงที่ 3 การกำหนดภารกิจเครือข่าย	■ มีการกำหนดภารกิจและเป้าหมายกลุ่มอย่างชัดเจน

ผลลัพธ์จากการสร้างเครือข่ายทางสังคมความมั่นคงทางอาหารชุมชนในกลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรี
 ผลลัพธ์จากการสร้างเครือข่ายทางสังคมความมั่นคงทางอาหารชุมชนในกลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยอธิบายตามแนวคิดความมั่นคงทางอาหาร ประกอบด้วย การมีอาหารอย่างเพียงพอ การเข้าถึงแหล่งอาหาร การใช้ประโยชน์จากแหล่งอาหาร การมีเสถียรภาพอาหาร โดยแบ่งออก 2 ส่วน คือ

ส่วนที่หนึ่ง ก่อนการสร้างเครือข่าย พบว่า การมีอาหารอย่างเพียงพอ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการวิเคราะห์ พบว่า กลุ่มประมงพื้นบ้านชุมชนแหลมผักเบี้ยมีการรวมกลุ่มประมงพื้นบ้านเมื่อ พ.ศ.2551 ในขณะที่กลุ่มประมงพื้นบ้านชุมชนบ้านคลองเทียนมีการรวมกลุ่มเมื่อ พ.ศ.2548 จุดร่วมการทำประมงพื้นบ้านทั้งสองกลุ่ม คือ การทำประมงพื้นบ้านโดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายขึ้นอยู่กับฤดูกาลและสัตว์น้ำที่ต้องการ ลักษณะการทำประมงที่ขาดความรับผิดชอบต่อสัตว์น้ำลดลง ประกอบกับขาดการอนุรักษ์ทรัพยากร ทำให้จับปลาได้เหลือเพียงวันละ 3-5 กิโลกรัม จนเรือบางลำต้องเลิกทำประมงพื้นบ้าน ในขณะเดียวกันราคาสัตว์น้ำในพื้นที่ตกต่ำ ถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง ส่งผลต่อปัญหาในด้านการดำเนินวิถีชีวิตและแหล่งทำกินเพราะทรัพยากรสัตว์น้ำที่เคยอุดมสมบูรณ์ในอดีตนั้นลดน้อยลง ต้องใช้เวลาทำการประมงที่มากขึ้น รายได้จากการจับสัตว์น้ำก็ไม่พอกับรายจ่าย ทำให้วิถีชีวิตแบบเรียบง่ายมีแต่ความเอือมระอาซึ่งกันและกันแบบพี่น้องของชุมชนประมงพื้นบ้านที่เคยมีในอดีตได้เปลี่ยนแปลงไป มีวิถีชีวิตแบบต่างคนต่างอยู่ต้องดิ้นรนหาเลี้ยงชีพแย่งชิงทรัพยากร แย่งชิงพื้นที่ทำการประมงพื้นบ้าน กลายเป็นข้อขัดแย้งในชุมชน

การเข้าถึงแหล่งอาหาร จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการวิเคราะห์ พบว่า การสร้างความตระหนัก จิตสำนึก การอนุรักษ์และการหวงแหนธรรมชาติของชุมชน ที่จะก่อให้เกิดอาชีพและรายได้แก่ชุมชนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ทุกคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ในขณะเดียวกันความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วน

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567)

สำคัญทำให้การทำงานประสบความสำเร็จ สร้างรายได้สร้างอาชีพที่มั่นคง เห็นผลเป็นรูปธรรมในการทำประมงพื้นบ้านในการใช้ความมั่นคงอาหารชุมชนที่สามารถเข้าถึงแหล่งอาหารได้ยากลำบากขึ้น ใช้เวลาเพิ่มมากขึ้น มีค่าใช้จ่ายสูงขึ้น การใช้ประโยชน์จากแหล่งอาหาร

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการวิเคราะห์ พบว่า การใช้ประโยชน์จากแหล่งอาหาร ปัญหาการลดลงของสัตว์น้ำและการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างความตระหนัก จิตสำนึกการรักษาความอุดมสมบูรณ์ความมั่นคงทางอาหารชุมชนอย่างยั่งยืน การใช้ทรัพยากรจะต้องเกิดจากการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกคน การมีส่วนร่วมชุมชน แหล่งคุ้มครองเพาะพันธุ์สัตว์น้ำชุมชน และการทำประมงพื้นบ้านที่ยั่งยืน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจการตระหนัก จิตสำนึก การใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมและยั่งยืน การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มประมงพื้นบ้าน สามารถแก้ปัญหาการใช้ประโยชน์จากแหล่งอาหารชุมชนได้

การมีเสถียรภาพอาหาร จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการวิเคราะห์ พบว่า การมีเสถียรภาพอาหารสถานการณ์สัตว์น้ำในธรรมชาติเริ่มมีปริมาณลดน้อยลง เป็นผลมาจากการจับสัตว์น้ำในธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น เพื่อนำมาจำหน่ายให้เพียงพอกับความต้องการ ทำให้ปริมาณสัตว์น้ำในธรรมชาติลดลง ส่งผลกระทบต่อรายได้ของกลุ่มประมงและขาดการฟื้นฟูและเพิ่มพูนทรัพยากรสัตว์น้ำในทะเล ตลอดจนสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ให้กลุ่มประมงพื้นบ้านในชุมชนให้มีความรัก ห่วงแหน ทรัพยากรสัตว์น้ำเพื่อการมีเสถียรภาพอาหารที่ยั่งยืน

ส่วนที่สองหลังการสร้างเครือข่าย พบว่า การมีอาหารอย่างเพียงพอ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการวิเคราะห์ พบว่า หลังรวมกลุ่มประมงพื้นบ้านชุมชนแหลมผักเบี้ย ที่การรวมกลุ่มประมงพื้นบ้านเมื่อ พ.ศ.2551 และกลุ่มประมงพื้นบ้านชุมชนบ้านคลองเทียนมีการรวมกลุ่มเมื่อ พ.ศ.2548 มีการสร้างเครือข่ายทางสังคมกับหน่วยงานต่างๆ เช่น สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ กรมประมง สำนักงานประมงจังหวัดเพชรบุรี กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ธนาคารออมสิน เกิดการเปลี่ยนแปลงความมั่นคงทางอาหารชุมชนที่เป็นรูปธรรม คือ สามารถจับสัตว์น้ำได้ในปริมาณที่มากขึ้น ใช้เวลาในการทำประมงพื้นบ้านน้อยลงแต่มีรายได้เพิ่มมากขึ้น เกิดจากการผลลัพธ์การสร้างเครือข่ายทางสังคมทั้งในชุมชนและหน่วยงานภายนอก มีการกำหนดกฎกติกาสำหรับสมาชิกกลุ่มประมงพื้นบ้านเพื่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติร่วมกัน โดยเฉพาะการทำประมงอย่างรับผิดชอบ และมุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทำให้ชุมชนมีแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ขึ้น อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม

การเข้าถึงแหล่งอาหาร จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผลลัพธ์จากการสร้างเครือข่ายทางสังคม เช่น สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ กรมประมง สำนักงานประมงจังหวัดเพชรบุรี กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ธนาคารออมสิน ที่ทำให้ราคาสัตว์น้ำดีขึ้น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดราคาสัตว์น้ำให้กับสมาชิกซึ่งมีราคาซื้อสูงกว่าพ่อค้าคนกลาง ทำให้พ่อค้าคนกลางมีการปรับราคาสัตว์น้ำที่รับซื้อในชุมชนขึ้นตามไปด้วยสำหรับสัตว์น้ำที่กลุ่มประมงพื้นบ้านเป็นผู้กำหนด ในขณะเดียวกันบางส่วนก็จะนำมาขายที่ตลาดชุมชนในวันศุกร์ วันเสาร์ วันอาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ มีแนวทางฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำ เช่น การจัดตั้งธนาคารปูม้า โดยคณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มประมงพื้นบ้าน การประชุมร่วมกัน เพื่อกำหนดกฎระเบียบกติกาแนวทางการปฏิบัติ และแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ เพื่อให้เกิดการจัดการที่ดีและนำไปสู่การเข้าถึงแหล่งอาหารความยั่งยืนในอาชีพ มีการนำหลักปรัชญาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ มีการสร้างฐานเรียนรู้ การจำหน่าย อาหารทะเลโดยกลุ่มประมงพื้นบ้าน

การใช้ประโยชน์จากแหล่งอาหาร จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการวิเคราะห์ พบว่า การใช้ประโยชน์จากแหล่งอาหารแบบกระบวนการแบบมีส่วนร่วมและใช้หลักคุณธรรม สมาชิกกลุ่มประมงพื้นบ้านทุกคนมีความพอใจมีเป้าหมายส่งเสริมการทำประมงอย่างรับผิดชอบและบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านอาชีพและรายได้กับกลุ่มประมงพื้นบ้าน มีการจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ เช่น ฐานเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถสร้างความพอใจและความสุขให้สมาชิกกลุ่มประมงพื้นบ้าน ทำให้สมาชิกกลุ่มประมงพื้นบ้านมีความเชื่อมั่น ซึ่งจะไปสู่ความมั่นคงเข้มแข็งของกลุ่มกลุ่มประมงพื้นบ้าน สมาชิกกลุ่มประมงพื้นบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถบริหารจัดการหนี้สินได้

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567)

การมีเสถียรภาพอาหาร จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการวิเคราะห์ พบว่า ธนาคารปูม้า เป็นการเสริมสร้างการมีเสถียรภาพอาหารของกลุ่มประมงพื้นบ้านชุมชนแหลมผักเบี้ย และกลุ่มประมงพื้นบ้านชุมชนบ้านคลองเทียน เป็นการอนุรักษ์สัตว์น้ำอย่างยั่งยืน มีการอนุรักษ์พันธุ์ปูม้า โดยการนำปูม้าที่มีไข่นอกกระดองมาทำการฟักในถังพลาสติก จากนั้นเมื่อไข่ฟักเป็นตัวแล้วก็จะทำการปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ โดยปูม้าที่มีไข่นอกกระดองที่นำมาฟักนั้น ได้มาจากกลุ่มประมงพื้นบ้านที่ทำการประมงแล้วได้ปูม้าที่มีไข่นอกกระดอง ก็จะนำมามอบให้กับธนาคารปูม้าเพื่อนำไปฟักเพื่อขยายพันธุ์และปล่อยกลับคืนสู่ธรรมชาติ ในขณะเดียวกันกลุ่มประมงพื้นบ้านเห็นความสำคัญว่าหากมีปริมาณปูม้าในธรรมชาติเพิ่มขึ้นรายได้ก็จะเพิ่มมากขึ้นด้วย คุณภาพชีวิตก็จะดีขึ้นด้วย

จะเห็นได้ว่าผลลัพธ์จากการสร้างเครือข่ายทางสังคมความมั่นคงทางอาหารชุมชนในกลุ่มประมงพื้นบ้านมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นทั้งเชิงปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ รายได้ ระยะเวลาในการทำประมงพื้นบ้าน คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มาจากเครือข่ายทางสังคม เช่น สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ กรมประมง สำนักงานประมงจังหวัดเพชรบุรี กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งธนาคารออมสิน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

กระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคมความมั่นคงทางอาหารชุมชนในกลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรี

การสร้างเครือข่ายทางสังคมความมั่นคงทางอาหารชุมชนในกลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลการวิจัย 2 ประเด็น คือ ประเด็นแรก “คนใน” สะท้อนให้เห็นความพยายามจัดการการตนเองในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยเฉพาะปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงความมั่นคงทางอาหารชุมชน ทำให้เกิดการรวมกลุ่มประมงพื้นบ้านเพื่อสร้างเครือข่ายทางสังคม เกิดลักษณะขบวนการเครือข่ายทางสังคม การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร ที่มีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และความต้องการบางอย่างร่วมกัน (เสรี พงศ์พิศ, 2548; โกวิทย์ พวงงาม, 2553; โกวิทย์ พวงงาม, 2550)

ประเด็นที่สอง “คนนอก” กระบวนการสร้างเครือข่ายทางสังคม ส่วนใหญ่เริ่มจากมีความสัมพันธ์ในการทำกิจกรรมทางสังคม การมีปฏิสัมพันธ์เชิงการแลกเปลี่ยน การรวมตัวกันของสมาชิกจนกลายเป็นเครือข่ายทางสังคมอย่างหลวมๆ (สุทธิชัย อากาศโร, 2548) ภายใต้สายใยความสัมพันธ์แบบผู้รู้จักกันและผู้มีประสบการณ์ร่วมกันแล้วเกิดปฏิสัมพันธ์เชิงการแลกเปลี่ยน (Exchange Interaction) ระหว่างกันโดยมักเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลและทรัพยากรต่างๆ โดยการประสานผลประโยชน์การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันอย่างเป็นรูปธรรมเกิดขึ้น ผลการศึกษาในครั้งนี้ได้สนับสนุนแนวคิดเครือข่ายทางสังคมในรูปแบบความสัมพันธ์ การสร้างความร่วมมือ และการกำหนดภารกิจเครือข่าย (ธนพฤษ์ ชามะรัตน์, 2554; ดุษฎี อายุวัฒน์ และ ธนพฤษ์ ชามะรัตน์, 2557) นอกจากนี้ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึง “ภาวะผู้นำ” กลุ่มประมงพื้นบ้านที่กล้าเผชิญและการจัดการตนเองเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารชุมชน

ผลลัพธ์จากการสร้างเครือข่ายทางสังคมความมั่นคงทางอาหารชุมชนในกลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรี

ผลลัพธ์จากการสร้างเครือข่ายทางสังคมความมั่นคงทางอาหารชุมชนในกลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรี สะท้อน “ความสำคัญเครือข่ายทางสังคม” การจัดการการตนเองในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางอาหารชุมชน การอนุรักษ์สัตว์น้ำเศรษฐกิจอาจมีข้อจำกัดทั้งด้านองค์ความรู้ งบประมาณ ผลลัพธ์จากการสร้างเครือข่ายทางสังคมความมั่นคงทางอาหารชุมชนในกลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรีจากหน่วยงานต่างๆ เช่น สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ กรมประมง สำนักงานประมงจังหวัดเพชรบุรี กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งธนาคารออมสิน ทำให้กลุ่มประมงพื้นบ้านสามารถจับสัตว์น้ำได้มากขึ้น มีรายได้มากขึ้น ใช้เวลาในการทำประมงพื้นบ้านน้อยลง มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น หากพิจารณาตามแนวคิดความมั่นคงทางอาหาร ครอบคลุมมิติของวิถีชุมชน ความหลากหลายทางชีวภาพ การพึ่งพาตนเอง และการพัฒนาอย่างยั่งยืน สภาวะที่ประชาชนทุกคนมีสิทธิและได้รับอาหารที่เพียงพอ มีโภชนาการ และปลอดภัย โดยที่ชุมชนท้องถิ่นมีสิทธิในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ สามารถพึ่งพาตนเองในด้านปัจจัยการผลิต ตั้งแต่ระดับชุมชนจนถึงระดับชาติในระดับสูง มีระบบการผลิตและ

ปีที่ 13 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567)

การกระจายอาหารไปสู่ผู้บริโภคอย่างยั่งยืน เกื้อกูล และเป็นธรรม ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในทุก
ระดับ รวมทั้งสามารถสืบทอดวัฒนธรรมอาหาร และวิถีชีวิตของท้องถิ่นที่เกื้อกูลต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมได้อย่าง
มั่นคง (สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี, 2567; กาญจนา แก้วเทพ และ กนกศักดิ์ แก้วเทพ, 2530)

จากผลการศึกษาผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

- 1) ควรมีการศึกษาการเสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายทางสังคมความมั่นคงทางอาหารชุมชนในกลุ่มประมงพื้นบ้าน
อย่างยั่งยืน
- 2) ควรมีการศึกษากลไกการสร้างเครือข่ายทางสังคมความมั่นคงทางอาหารชุมชนจากองค์กร ภาคี ทุกภาคส่วน

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาและสร้างเครือข่ายความมั่นคงทางอาหารชุมชนใน
กลุ่มประมงพื้นบ้านจังหวัดเพชรบุรี ได้รับการสนับสนุนการเผยแพร่จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ปีงบประมาณ 2566

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2567). แนวทางการดำเนินงานศูนย์ประสานงานเครือข่ายชุมชน. กรุงเทพฯ: กระทรวง
เกษตรและสหกรณ์.
- กาญจนา แก้วเทพ และ กนกศักดิ์ แก้วเทพ. (2530). การพึ่งตนเอง: ศักยภาพในการพัฒนาของชนบท. กรุงเทพฯ:
สำนักเลขาธิการ สมาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2550). การปกครองท้องถิ่นว่าด้วยทฤษฎี แนวคิด และหลักการ. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชินสัค สุวรรณอัจฉริย. (2549). เครือข่ายทางสังคม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดุษฎี อายุวัฒน์ และ ธนพฤกษ์ ชามะรัตน์. (2557). บทบาทของเครือข่ายนายหน้าแรงงานต่อการกำหนดราคาค่าหัว
แรงงานในการไปทำงานต่างประเทศ. ขอนแก่น: ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตคนวัย
แรงงาน.
- ธนพฤกษ์ ชามะรัตน์. (2554). การสร้างเครือข่ายทางสังคมของนายหน้าแรงงานอีสาน. วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุษฎี
บัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พศ.2566-2570).
- สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี. (2567). รายงานแผนพัฒนาจังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี: สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี.
- สำนักงานประมงจังหวัดเพชรบุรี. (2567). รายงานข้อมูลด้านการประมงจังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี: สำนักงานประมง
จังหวัดเพชรบุรี.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2561). แผนการพัฒนายุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี. สืบค้นจาก www.opm.go.th/opmportal/index.asp?pageid=1427&parent=1427&directory=14952&pagename=content1.
- สุทธิย์ อาภากร. (2548). เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อ
ชุมชนเป็นสุข.
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). เครือข่าย: ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจ
ชุมชน.
- อนุรักษ์ สิงห์ชัย. (2567). การพัฒนาเมืองและชนบทศึกษา. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

Data Availability Statement: The raw data supporting the conclusions of this article will be made available by the authors, without undue reservation.

Conflicts of Interest: The authors declare that the research was conducted in the absence of any commercial or financial relationships that could be construed as a potential conflict of interest.

Publisher's Note: All claims expressed in this article are solely those of the authors and do not necessarily represent those of their affiliated organizations, or those of the publisher, the editors and the reviewers. Any product that may be evaluated in this article, or claim that may be made by its manufacturer, is not guaranteed or endorsed by the publisher.

Copyright: © 2024 by the authors. This is a fully open-access article distributed under the terms of the Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0).